

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuosille 2027-2029

Sivistyslautakunta 23.09.2025 § 85

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen vuoden 2026 talousarvion pohjana on talousarviokehys, joka hyväksyttiin kunnanhallituksessa 18.8.2025.

Menojen arvioinnissa on huomioitu kustannustason kasvu niissä kuluerissä, joissa kustannukset ovat tänä vuonna kasvaneet. Palkkojen sivukulut on huomioitu vuoden 2025 tasossa. Talousarvio sisältää palkan korotusten varauksen.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarviokehys ja lautakuntien käyttötaloussuunnitelma vuodelle 2026 on esitetty alla olevassa taulukossa.

Sivistys ja hyvinvointipalvelut	TP 2024	TA 2025	Raami Pohja 2 2026	LTK 2026	Muutos %	Muutos €
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatulot	3 349 827	3 665 024	3 539 764	3 564 764	0,71 %	25 000 €
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0		- €
Toimintamenot	-55 536 416	-58 571 877	-60 889 107	-60 860 604	-0,05 %	28 503 €
Toimintakate (Netto)	-52 186 588	-54 906 853	-57 349 343	-57 295 840	-0,09 %	53 503 €
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-328 646	-338 823	-97 180	-97 180		
Tehtävän kokonaiskustannukset	-55 865 061	-58 910 700	-60 986 287	-60 957 784		

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen palvelusuunnitelmassa esitetään tarkemmat tavoitteet palvelualueen tulosalueille. Palvelusuunnitelmassa on myös esitetty toiminnan kehittämiseen ja painotuksiin liittyvät asiat tulosalueittain. Tulosalueet ovat myös nostaneet esille merkittävimmät riskit ja haasteet, jotka kohdistuvat toimintaan. Tulosalueiden tavoitteet pohjautuvat Mäntsälän kunnan strategiaan.

Tulosalueiden tavoitteet

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten tulosalueen keskeinen tavoite vuodelle 2026 on vuonna 2024 valmistellun sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelman edistäminen yhdessä elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin ja opetuksen tulosalueiden kanssa. Vuonna 2026 viedään eteenpäin palveluverkkotarkastelun valmistelua aluksi keskittyen erityisesti Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden toteuttamiseen. Sivistyksen yhteiset tukee sivistys- ja hyvinvointipalveluiden muita tulosalueita ja koko kunnan organisaatiota toteuttamaan Lapsi ystävällinen kunta - toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttämisessä.

Vuoden 2026 aikana sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella määritellään uuteen kuntastrategiaan liittyvät toimenpideohjelmat ja kokonaisuudet. Sivistyksen yhteiset tulosalue luo strategian seurantamallin, joka tukee kuntastrategian tavoitteiden seurannan toteutumista ja varmistaa palvelualueen toiminnan kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen tavoitteet ulottuvat koko valtuustokaudelle ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain hyvinvointilautakunnan asettamien tavoitteiden kautta. Vuonna 2026 seniorityö vakinaistetaan. Vapaa-aikapalveluissa keskeisenä tavoitteena on harrastamisen Mäntsälän mallin vakiinnuttaminen ja perusnuorisotyön monimuotoistaminen. Laajasti osallistaen laadinnassa oleva hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma määrittää tavoitteet hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi asukaslähtöisesti. Uuden hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteilla otetaan käyttöön ja juurrutetaan vaikuttavia toimintamalleja kunnan eri-ikäisten asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kirjaston tarveselvitys valmistuu vuoden 2026 aikana teknisen ja elinvoimapalveluiden sekä ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyönä. Taiteen perusopetus keskitetään elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueelle sekä selvitetään kunnan kulttuuripalvelujen kokonaisuuden ratkaisut yhdessä hallintopalveluiden kanssa.

Sivistyslautakunnan keskeisimmät kuntastrategiaan liittyvät tavoitteet varhaiskasvatuksen ja opetuksen tulosalueilla ulottuvat koko valtuustokaudelle ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain sivistyslautakunnan asettamien tavoitteiden kautta. Varhaiskasvatuksessa jatketaan koulutuksen tasa-arvohanketta ja panostetaan henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen. Toiminnan kehittämisen painopisteinä ovat laadun arviointi, lasten osallisuuden toteutuminen ja lasten tuen tarpeisiin vastaaminen. Varhaiskasvatus vie eteenpäin sivistyksen yhteisten tulosalueen kanssa UNICEF:in Lapsiystävällinen kunta -mallia.

Opetuksessa varaudutaan keskustan kouluverkkoratkaisujen edistämiseen vuoden 2026 aikana. Oppimisen tuen lakiuudistus astui voimaan 1.8.2025. Lakiuudistus vaatii lisäresurssointia oppimiseen tukeen. Lukuvuodelle 2026 on jo palkattua lisähenkilöstöä. Resurssien lisäämistä ja kohdentamista tarkennetaan vuoden 2026 aikana lukuvuoden 2025-2026 kokemusten pohjalta. Lakiuudistus on vaatinut opetussuunnitelmaan muutoksia ja tämä vaatii muutoksia myös toimintakulttuuriin lukuvuoden aikana. Henkilöstösuunnittelua jatketaan aktiivisesti. Oppilasmäärän vähentymisen myötä henkilöstötarve vähenee erityisesti tiettyjen ammattiryhmien osalta (luokanopettajat, aineenopettajat).

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen yhteisenä tavoitteena on kehittää palvelupolkuja kuntalaisten näkökulmasta tarkasteltuna. Kunnan lakisäädteisten palvelujen kehittämistä tehdään tarkastelemalla lainsäädäntö, toiminta ja palvelujen ikänäkökulma sekä palvelutarve ja käytettävissä oleva resurssi. Tavoitteena on kuntastrategian konkretisoiminen entistä paremmin toiminnaksi sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella.

Palvelualueen toimintaan kohdistuvat riskit ja niiden hallinta

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella toiminnan riskit tulevat valmisteltavista valtiosuusuudistuksista, jotka koskevat vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen valtiosuusrahoituksia. Ennakolta arvioidaan näiden rahoitusuudistusten vaikuttavan palvelujen rahoituspohjaan heikentävästi. Riskejä hallitaan seuraamalla uudistuksia ja valmiudella reagoida tarvittaessa jo etukäteen rahoitusmuutoksiin. Vapaa-aikapalveluiden palveluverkon kehittämistä edistetään tekemällä kunnan rakennuttamispalveluiden kanssa kirjaston tarveselvitys, joka on samalla valmistautumista monitoimitalon peruskorjaukseen.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä hallitaan

yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa ohjaamalla lastenhoitajia täydennyskoulutukseen ja tukemalla työn ohessa tapahtuvaa kouluttautumista. Varhaiskasvatuksessa riskinä on myös yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten heikkeneminen ja lasten siirtyminen yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Tätä riskiä voidaan hallita palvelusetelillä, josta on tehty useita selvityksiä vuosien 2024 ja 2025 aikana. Palvelusetelin käyttöönottoa valmistellaan vuonna 2026 vuodelle 2027.

Opetuksen tulosalueella keskeisin haaste on laskeva oppilasmäärä, joka aiheuttaa väljyyttä kouluihin. Jos toiminnan nyky rakenne säilyy, lasten opetukseen menevä resurssi ja välillisiin kustannuksiin varattu resurssi muuttuu kestävämmällä tavalla niin, että pahimmassa tapauksessa välilliset menot kasvavat suuremmiksi kuin varsinaiseen toimintaan osoitetut menot. Tätä riskiä hallitaan sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelmalla ja siihen liittyvällä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden edistämällä. Perusopetuksen oppimisen tuen uudistus on tuonut vaikutuksia tuen kohdentamiseen ja antamiseen sekä tuesta päättämisen resursseihin. Tuen järjestäminen on vaatinut lisäresurssien ohjaamista tuen toteuttamiseen.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on ollut Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskussa. Väestökehitys haastaa myös koko kunnan palvelutarjonnan tarkasteluun ja tarvittavien palvelujen painopisteiden määrittelyyn. Valintojen tekeminen edellyttää kaikkien palvelujen tarkastelua ja resurssien mukaista palvelujen priorisoinnin tekemistä. Riskinä on, jos tätä ei pystytä tekemään, kunnan palveluiden kehittäminen pysähtyy ja päätöksenteon valinnan mahdollisuudet kaventuvat.

Investoinnit

Opetuspalveluiden tulosalueelle investointeihin on varattu vuonna 2026 rahaa opetussuunnitelman mukaiseen kalustamiseen (55 000 €) sekä opetusvälineistön uudistamiseen (30 000 €). Hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen tulosalueen investointiesitykset ovat monitoimitalon kuntosalilaitteiden uusiminen (60 000 €) ja kansalaisopiston opetusvälineistön uusiminen (15 000 €).

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuosille 2027-2029 sekä investoinnit vuodelle 2026 on esitetty liitteessä 1. Hyvinvointilautakuntaa ja sivistyslautakuntaa nähdessä sitovat ja kunnan strategian toimeenpanoa tukevat tavoitteet on esitetty liitteessä 2. Liitteessä 3 on esitetty henkilöstösuunnitelma vuodelle 2026.

Valmistelija

Sivistysjohtaja Timo Ahvo, sähköposti timo.ahvo(@)mantsala.fi, controller Kristian Kuisma, sähköposti kristian.kuisma(@)mantsala.fi opetuspäällikkö Marko Lipponen, sähköposti marko.lipponen(@)mantsala.fi, varhaiskasvatuspäällikkö Karoliina Purola, sähköposti karoliina.purola(@)mantsala.fi, hyvinvointipäällikkö Katja Elo, sähköposti katja.elo(@)mantsala.fi.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Ahvo Timo

Päätösehdotus Sivistyslautakunta hyväksyy sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvion vuodelle 2026 ja taloussuunnitelman vuosille 2027-2029 sekä investoinnit vuodelle 2026.

Sivistyslautakunta hyväksyy palvelualueelle liitteissä 2-3 olevat lautakuntiin nähden sitovat tavoitteet ja henkilöstösuunnitelman.

Päätös Hyväksyttiin ehdotuksen mukaan.

Liite 1. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026

Liite 2. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2026

Liite 3. Henkilöstösuunnitelma 2026 sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

Sivistyslautakunta 28.10.2025
269/02.01.00/2025

Vuoden 2026 talousarviovalmistelussa on tehty muutoksia palkankorotusprosenttiin ja henkilöstömenojen tarkastuksia lautakuntien syyskuun talousarvioesitysten jälkeen. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella muutokset johtuvat lähinnä henkilöstökulujen alenemisesta ja opetuspalveluiden kotikuntakorvausmenojen ja -tulojen tarkentumisesta. Edellä mainituista syistä johtuen hyvinvointilautakunnan ja sivistyslautakunnan alaisten toimintojen talousarvioesityksiä tarkennetaan vuodelle 2026.

Sivistyksen yhteisten tulosalueella henkilöstökulut alenevat yhteensä 735 euroa. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella on korjattu lahjoitus- ja perintörahoilla palkatun määräraikaisen henkilöstön palkkakustannukset perintörahojen käyttösuunnitelman mukaisiksi. Korjausten vaikutuksesta henkilöstömääräraha alenee 38 716 euroa. Lisäksi talousosasto on korjannut henkilöstömäärähän korostusporosenttia vuodelle 2026 niin, että se alenee 0,1 % yksiköllä. Tämä vähentää tulosalueella henkilöstömenoja 2 074 euroa. Tulosalueen menot pienevät yhteensä 40 790 euroa. Molempien tulosalueiden osalta toimenpiteet vahvistavat palvelualueen toimintakatetta.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella henkilöstökulut pienenevät palkankorotusprosentin, ja sivukulujen budjetoitiprosenttien alenemisen takia yhteensä 25 466 euroa. Lisäksi tulosalueella on tarkasteltu osavuosikatsausvalmistelun yhteydessä erilliskorvausten kertymää vuonna 2025 ja sen perusteella korvausten määrää lasketaan 24 113 eurolla. Yhteensä korjaukset vähentävät varhaiskasvatuksen tulosalueen menoja 49 579 euroa. Tulosalueen menojen väheneminen vahvistaa palvelualueen toimintakatetta.

Opetuspalveluiden tulosalueen talousarvion valmistelun jälkeen on valmistunut valtionvarainministeriön ennakolliset laskemat kuntien kotikuntakorvausmenojen osalta. Opetuksen tulosalueen kotikuntakorvausmenojen arviota on nostettu 2 976 160 eurosta valtionvarainministeriön 3 150 151 euron arvioon ja lisäksi on varattu 49 849 euroa kotikuntakorvausten erillislaskutukseen. Tämän takia kotikuntakorvausmenot kasvavat 223 840 euroa vuodelle 2026.

Opetuksen tulosalueella henkilöstökulut pienenevät palkankorotusprosentin, ja sivukulujen budjetointiprosenttien alenemisen takia yhteensä 46 502 euroa. Tulosalueella on tarkasteltu myös osavuositarkastusvalmistelun yhteydessä erilliskorvausten kertymää vuonna 2025 ja sen perusteella korvausten määrää lasketaan 89 929 eurolla. Yhteensä korjaukset vähentävät opetuksen tulosalueen menoja 136 431 euroa. Opetuksen tulosalueen kotikuntakorvausmenot heikentävät palvelualueen toimintakatetta ja kustannusten korvausten sekä henkilöstömenojen pieneneminen vahvistavat palvelualueen toimintakatetta.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen muutokset vuoden 2026 talousarvioon.

Tulosalue	Lisäys / euroa	Vähennys / euroa
Yhteiset		735
Elinikäinen oppiminen ja hyvinvointi		40 790
Varhaiskasvatus		49 579
Opetus	223 840	136 431
Yhteensä	223 840	227 535

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen vuoden 2026 talousarviomuutoksilla palvelualue pysyy sille annetussa talousarviokehyksessä.

Valmistelija

Sivistysjohtaja Timo Ahvo, sähköposti timo.ahvo(@)mantsala.fi, controller Kristian Kuisma, sähköposti kristian.kuisma(@)mantsala.fi opetuspäällikkö Marko Lipponen, sähköposti marko.lipponen(@)mantsala.fi, varhaiskasvatuspäällikkö Karoliina Puro, sähköposti karoliina.puro(@)mantsala.fi, hyvinvointipäällikkö Katja Elo, sähköposti katja.elo(@)mantsala.fi

Esittelijä

Sivistysjohtaja Ahvo Timo

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää hyväksyä muutokset sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuoden talousarvioon vuodelle 2026 ja taloussuunnitelmaan vuosille 2027-2029: Sivistyksen yhteisten tulosalueen henkilöstömenojen vähennys 735 euroa. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen henkilöstömenojen vähennys 40 790 euroa. Varhaiskasvatuksen tulosalueen henkilöstömenojen ja erilliskorvausten vähennys 49 579 euroa. Opetuspalveluiden tulosalueen kotikuntakorvausmenojen lisäys 223 840 euroa ja henkilöstömenojen sekä erilliskorvausten vähennys 136 431 euroa.

Päätös